

Vid en tingsrätt pågick ett tvistemål angående rätt att överta en bostad enligt lagen (1987:232) om sambors gemensamma hem. Fråga om en tjänsteman vid en socialförvaltning borde ha upprättat och till den ena parten ha lämnat en promemoria som innehöll bl.a. synpunkter på tvistefrågan

---

AA framförde i en anmälan till JO klagomål mot Norrmalms stadsdelsförvaltning i Stockholms kommun. AA anförde bl.a. följande. En kvinna som tidigare tillsammans med sin son tillåtits disponera hans hyreslägenhet hade stämt honom vid Stockholms tingsrätt för att få rätt att överta lägenheten.

Socialtjänsten upprättade en promemoria, daterad den 29 oktober 2001, ställd till kvinnans advokat och ingiven till tingsrätten i tvistemålet. Ett förtydligande av promemorian, daterat den 20 december 2001, hade också ingivits till tingsrätten. I skrivelserna hade socialtjänsten förmedlat beskrivningar och gjort bedömningar utan att ta reda på faktiska förhållanden. AA klagade även på att socialtjänsten inte på ett adekvat sätt kunnat hjälpa den ovan nämnda kvinnans son.

AA fogade vissa handlingar till sin anmälan, däribland promemorian av den 29 oktober 2001, undertecknad av socialsekreteraren BB.

Norrmalms stadsdelsnämnd i Stockholms kommun anmodades att inkomma med utredning och yttrande över vad som hade framförts i anmälan till JO. Nämnden överlämnade som sitt remissvar ett yttrande av enhetschefen CC.

AA bereddes tillfälle att kommentera remissvaret.

I ett beslut den 19 maj 2004 anförde *JO André* följande.

Stadsdelsnämnden har i sitt remissvar ingående redogjort för kvinnans (DD) och hennes son EE:s förhållanden och de bedömningar av behovet av hjälp- och stödinsatser som gjordes av socialtjänsten. Vad som har framkommit i den delen föranleder inte något uttalande från min sida.

Jag går över till att behandla AA:s klagomål rörande den promemoria som skrevs av en socialsekreterare på begäran av DD eller hennes ombud. Enligt uppgift från Stockholms tingsrätt gällde det mål i vilket promemorian kom att användas frågan

om DD skulle tillerkännas rätten att överta den gemensamma bostaden enligt lagen (1987:232) om sambors gemensamma hem.

I promemorian anfördes följande.

PM angående EE (89-)

DD och hennes son EE har haft en kontakt med Familjeenheten sedan början av detta år. Vi kommer att fortsätta kontakten med familjen, då vi bedömer att de behöver stöd av olika skäl.

EE kom till Sverige sommaren 2000. Moderns samborelation med AA var då konfliktfylld. EE:s relation till AA blev snabbt mycket problematisk. EE var orolig och rädd för sin egen del, men även för moderns. EE:s skolpsykolog, skolsköterska och lärare inkom till Familjeenheten med sin oro rörande EE i början av 2001. Vad de tydligast kunnat se var att EE var mycket trött och var i stor avsaknad av sömn. Orsaken var bl a den oro i hemmet, som AA utgjorde för familjen. EE upplevde AA som mycket impulsivt arg, skrämmande och oberäknelig. EE blev aldrig själv direkt utsatt för fysisk misshandel, men psykiskt har EE varit illa. Enligt EE har AA under lång tid både krävt att EE och modern skall flytta från lägenheten men också varit vänlig och sagt att de kan få stanna hur länge de vill. AA har kommit och gått i lägenheten, som han önskat och skapat stor oro för familjen. Modern uppgav under våren 2001 att hon inte kan göra något mot AA:s vilja och om hon skulle, var hon rädd för vad som då kunde ytterligare hända.

Vår bedömning är att EE har varit och far psykiskt illa av de omständigheter han levt under. Hans grundtrygghet har varit starkt påverkad av dessa yttre orsaker. Hans mor har inte kunnat vara en så stark mor hon önskat. Vi bedömer att den trygghet EE trots allt funnit i vänner och skolgång bör behållas intakt. Han presterar enligt lärare bra resultat, trots omständigheterna. En förändring rörande boendesituationen måste dock ske för familjen om en konkret förändringsprocess skall påbörjas. Vår bedömning är att den lösning som är bäst ur ett barnperspektiv, innefattar att nätverket av kamrater och skolgången på /.../ Skola hålls intakt för EE 12 år.

AA:s klagomål rörande socialtjänstens upprättande av promemorian bemöttes i nämndens yttrande enligt följande.

2001-10-29 skrev en av handläggarna en redogörelse för hur situationen hade varit med tonvikt på EE:s behov av att boendesituationen ordnades. Skrivelsen ställdes till moderns ombud. Denna skrivelse är det PM som AA anser vara förtal.

/---/

Den skrivelse som gjordes byggde på uppgifter från både modern och sonen. Det hade inte framkommit något som gjorde att det fanns anledning att misstro deras uppgifter. Skrivelsen borde inte ha upprättats på önskemål av modern eller hennes ombud utan handläggaren skulle ha bett ombudet att hemställa i tingsrätten om att tingsrätten skulle begära detta yttrande från socialtjänsten. Detta var ett beklagligt misstag och ledningen för enheten har vidtagit åtgärder för att detta inte ska kunna upprepas.

/---/

Förtydligandet gjordes på begäran av AA. Förtydligandet hade till syfte att understryka att uppgifterna i tidigare skrivelse byggde på uppgifter från EE själv och hans mor.

Under rubriken Sammanfattande kommentarer anförde nämnden.

Förvaltningens uppfattning angående PM daterat 2001-10-29 är som tidigare beskrivits att det har kommit till på ett felaktigt sätt. Innehållet i skrivelsen hade dock inte blivit annorlunda om begäran om yttrande hade kommit från tingsrätten.

Socialnämnderna har en omfattande rätt och skyldighet att lämna upplysningar och yttranden till domstolar och andra myndigheter. Regler om detta finns i olika lagar och förordningar. När det gäller yttranden till domstol finns bestämmelser i t.ex. föräldrabalken.

Som regel har socialtjänsten dock inte anledning att uttala sig i en sådan tvist som det är fråga om i detta fall, dvs. en tvist som vid domstolen handläggs som ett dispositivt tvistemål. Det utesluter inte att förvaltningen på begäran av en part kan utfärda ett intyg rörande dennes kontakter med socialtjänsten. Några riktlinjer för hur intyg skall utformas inom socialtjänsten finns inte. Det ligger dock i sakens natur att intygsutfärdaren, som måste ha klart för sig vad intyget skall användas till, skall utforma intyget med noggrannhet och omsorg. Det måste beaktas att ett intyg kan få betydelse i såväl offentliga som enskilda rättsförhållanden. Det är därför viktigt att intygsutfärdaren endast uttalar sig om förhållanden som han eller hon har tillräcklig kännedom om. Ett intyg skall som regel endast redovisa faktiska förhållanden och inte innehålla några värderingar eller bedömningar. Möjligheten att i ett intyg ta in uppgifter som rör någon annan än den intyget gäller begränsas av den sekretess som gäller för uppgift hos socialtjänsten.

I förevarande fall har jag i och för sig inte funnit att BB har brutit mot sin tystnadsplikt genom att upprätta och till DD:s ombud sända den som ”PM” betecknade handlingen. Förfaringssättet är ändå inte fritt från invändningar.

Den promemoria som har upprättats innehöll synpunkter på AA. Dessa synpunkter byggde på andrahandsuppgifter. På grundval av dessa uppgifter gjordes i promemorian uttalanden som får anses vara till fördel för AA:s motpart i tvistemålet vid tingsrätten. Promemorian kan således inte betraktas som ett intyg i vilket faktiska förhållanden har redovisats på ett objektiva sätt utan har snarare karaktär av ett utlåtande som innefattar en bedömning. Dessutom kan ifrågasättas om BB hade tillräcklig kännedom om de förhållanden som han uttalade sig om.

Enligt min mening borde BB ha avstått från att upprätta promemorian. Han kan inte undgå kritik för sitt förfaringssätt.